

Gemeenten vragen om een transparant beeld van de verbrandingstarieven die zij moeten betalen. De minister van VROM wil een weeginstrument om -indien nodig- te kunnen ingrijpen in deze tarieven. De afvalverbranders op hun beurt zoeken naar een legitimatie voor hun prijs ten opzichte van binnenlandse en buitenlandse bedrijven. Benchmarking wordt steeds meer genoemd als een instrument om prijsvergelijkingen neer te zetten, maar is het ook een adequaat middel?

Benchmarking avi's

INSTRUMENT VOOR PRIJSVERGELIJKING

kent veel haken en ogen

12

Het Afval Overleg Orgaan heeft zich in het recente verleden tweemaal gewaagd aan een soort benchmarking om de tarieven van de Nederlandse afvalverbranders in beeld te brengen. Herman Huisman van het AOO legt uit waarom: "We spreken over onderzoeken uit 1994 en 1997 toen er nog geen open provinciegrenzen waren voor brandbaar afval. In zo'n situatie ontbreekt de onderlinge concurrentie tussen avi's en neemt mogelijk het kostenbewustzijn wat af. Om dat te toetsen hebben we toen in eigen beheer een benchmark uitgevoerd. Dat wil zeggen, een onderling prijsvergelijk waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met de verschillende omstan-

digheden tussen de diverse avi's. Denk aan verschillen in de investerings- en afschrijvingskosten, onderhoudskosten, vaste en variabele kosten, energie-opbrengsten en andere zaken die de uiteindelijke prijs per ton beïnvloeden. In een benchmarking probeer je de prijs te verklaren, door de achtergronden te analyseren."

TOEKOMSTSCENARIO'S •

Nu er wel concurrentie is, willen de avi's hun gegevens niet delen. Het AOO krijgt de cijfers niet langer te zien en is daardoor min of meer noodgedwongen gestopt met verdere benchmarking. Of dit een goede zaak is? Een tegenwer-

ping kan zijn dat het huidige overschot aan brandbaar afval de avi's nog steeds niet dwingt om op het scherpst van de snede te opereren.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten lijkt met name beducht voor een eventuele machtsbasis van de Nederlandse avi's, die tot prijsafspraken zou kunnen leiden. In theorie is die angel er door de overheid al uitgehaald. De toenmalige commissie Epema (Commissie Toekomstige Organisatie Afvalverwijdering) heeft in 1996 reeds aangegeven dat benchmarking als systeem zou moeten dienen om de mogelijke prijsstijging van avitarieven onder de loep te houden. De huidige minister van VROM heeft zich

VERGELIJKING GROOTSTE AFVALBEDRIJVEN VAN NEDERLAND

Ranking 2000	Onderneming	Omzet 1999 In mln NLG	Kenmerken
1	Essent (Pnem/Mega/Edon)	774	Multi Utility, ex nutsbedrijf, verticale integratie, NB,L,Ov,Gr,Dr
2	AVR-bedrijven NV	677	One Stop Shop, overheidsgedomineerd
3	SITA-BFI BV	507	Privaat, internationaal, nr. 1 Europa
4	Shanks Nederland BV	450	Privaat, nr. 4 in Engeland
5	Van Ganswinkel Holding BV	438	Privaat, samenwerking met Essent
6	Watco BV	350	Privaat, nr. 1 België

Kolencentrales vervangen een deel van hun voeding door biomassa
(Foto: Fotostock/Uniphoto)

wordt bijvoorbeeld al afvalhout mee verbrand. Ook EPZ heeft al aardig wat gerealiseerd.

HOUTVERGASSER •

Ir. A.J.P.M. Atteveld, bedrijfsdirecteur Productie van EPZ, zegt daarover: "Bij de Amercentrale in Geertruidenberg stoken we al zo'n drie jaar 30.000 ton papierresidu per jaar mee. Dat is een tamelijk vochtig residu dat afkomstig is van Mönlycke uit Tilburg en niet meer kan worden gerecycled. In onze kolencentrale in Borssele hebben we een vergunning om jaarlijks 120.000 ton biomassa bij te stoken. Over het jaar 2000 komen we uit op ruim 40.000 ton. Daarbij gaat het om hout, papierresidu en cacao-doppen. Momenteel zijn we bij de Amercentrale een nieuwe houtvergasser aan het opstarten. In die installatie, die

(Foto: W.J. Ritman, Zeist)

biomassa. Zo heeft de Brabantse Milieufederatie (BMF) kritiek op de plannen van EPZ voor het meestoken van 1,2 miljoen ton biomassa in de Amercentrale en 650.000 ton in de kolencentrale in Borssele, waardoor er twintig procent minder steenkool hoeft te worden gestookt. BMF vindt dat EPZ teveel afvalstromen als biomassa bestempelt, waaronder arseenhoudend hout, kunststofafval, zuiveringsslib, mest en

concurrenten zullen worden van avi's. Kolencentrales kunnen echter alleen het aanbod van brandbaar afval 'afromen', omdat ze alleen specifieke en voorbewerkte afvalstromen kunnen verwerken. De grote hoeveelheden gemengd afval kunnen alleen in de avi's verbrand worden. Ook de mogelijke opening van de landsgrenzen voor afval speelt een rol. De afvalmarkt is sterk in ontwikkeling. Steeds meer worden er uit afval gecertificeerde brandstoffen geproduceerd.

"Het kolenconvenant heeft belangrijke consequenties voor de afvalbranche", meent H. Breukelman, manager recycling van Essent Milieu Zuid.

"Elk zichzelf respecterend afvalbedrijf anticipeert op de toenemende vraag naar biomassa. Wij leveren afvalhout voor de nieuwe houtvergasser van EPZ in Geertruidenberg en schoon hout aan de houtverbrander van EPZ in Cuijk. Ook produceren we brandstoffen door afval te scheiden en te sorteren. Daarvoor hebben we installaties in Born en in Wijster. We hebben plannen om een derde installatie te bouwen in Brabant. Het is lastig om op dit moment investeringsbeslissingen te nemen omdat er nog geen sprake is van een stabiele markt. Een consequent en stimulerend overheidsbeleid zou ons zeer helpen."

André de Boer •

H. BREUKELMAN (ESSENT MILIEU ZUID):

"Het is lastig om investeringsbeslissingen te nemen, want er is geen stabiele markt."

een investering vereiste van ruim tachtig miljoen gulden, zullen we jaarlijks 150.000 ton sloophout gaan vergassen. Met deze drie activiteiten, waarmee we in financieel opzicht ongeveer quitte spelen, hebben we nu ruim tien procent van onze doelstelling, uit het nog te tekenen kolenconvenant, behaald. We zijn bezig met het ontwikkelen van plannen en het verkrijgen van vergunningen voor uitbreiding van het bij- en meestoken van biomassa."

MILIEUBEWEGING TEGEN •

De milieubeweging is niet altijd voorstander van het bij- en meestoken van

groente-, fruit- en tuinafval. Zulke afvalstromen zouden volgens BMF beter in installaties kunnen worden verwerkt die daarvoor ontworpen zijn, omdat dit minder luchtvervuiling oplevert. BMF vreest een stijging van de uitstoot van zware metalen en dioxines omdat EPZ bewerkte houtresten, slib en kunststof wil verbranden in de Amercentrale.

GECERTIFICEERDE BRANDSTOFFEN •

In Nederland is een overschot aan brandbaar afval, met name in Brabant, Limburg en het noorden van het land. Dat betekent dat kolencentrales geen werkelijke

bovendien publiekelijk uitgesproken dat hij wil kunnen ingrijpen als een individuele avi een te hoge of te lage prijs rekent.

Loek Bergman, beleidsmedewerker bij VROM: "Benchmarking is een mogelijkheid, maar je zou er ook voor kunnen kiezen om op een andere wijze te werk te gaan, bijvoorbeeld door een accountantsbureau of de Nederlandse Mededingings Autoriteit de boeken te laten controleren. In het Landelijk Afvalbeheersplan dat medio 2001 gereed moet zijn, willen we daarvoor een definitieve oplossing bieden, bij voorkeur in samenwerking met de sector zelf."

BENCHMARKING ALS OMGEKEERD WAPEN •

De sector Verbranden van de Vereniging van Afvalverwerkers wil toezeggen dat de huidige capaciteit exclusief bestemd wordt voor de verbranding van huishoudelijk afval, zodat voor bedrijfsafval een nieuwe, niet geplande verbrandingsmarkt kan ontstaan. In dat geval krijgt een flink aantal gemeenten bij wet te maken met

gedwongen winkelnering. Gijs van Bezooijen van de VVAV: "In de huidige situatie zijn de gemeenten die hun huishoudelijk afval naar de avi's brengen vaak zelf mede-aandeelhouder; zij leveren als het ware aan hun 'eigen' avi, om zo de exploitatie gunstig te beïnvloeden. Als zij moeite hebben met de prijs kunnen ze als aandeelhouder hun stem laten gelden. De gemeenten die geen aandeel hebben in een avi, maken vooral gebruik van hun eigen stortplaatsen, om het overschot aan brandbaar afval dat niet in de avi's verwerkt kan worden, weg te werken. In ons scenario komen deze gemeenten straks met voorrang in aanmerking voor een contractrelatie met een avi voor hun huishoudelijk afval. Benchmarking fungeert dan min of meer als een omgekeerd wapen. Als sector hebben we er belang bij hen het gevoel te geven dat ze geen prijsdictaat krijgen opgelegd, maar dat hen een eerlijke en goede oplossing geboden wordt. Bepalend zal zijn of de Europese Unie bij open afvalgrenzen een uitzondering zal willen blijven maken voor huishoudelijk afval."

VERGELIJKING MET BUITENLAND •

Gaan de Europese grenzen open voor alle soorten afval, dus inclusief het huishoudelijk afval, dan ontstaat er een andere situatie. In dat kader laat VROM onder meer de financiële concurrentiepositie van de Nederlandse avi's binnen Europa onderzoeken. Hiervoor is opdracht gegeven aan OCFEB, het onderzoeksbureau van de Erasmus Universiteit. Loek Bergman van VROM: "Doel is om een beeld te krijgen van wat het

verbranden in het buitenland kost en welke transportkosten daaraan verbonden zijn. Een echte benchmarking zal het niet zijn, omdat de onderzoekers onvoldoende gedetailleerde informatie krijgen uit het buitenland om de kostprijs goed te kunnen onderzoeken". Elbert Dijkgraaf van OCFEB houdt een flinke slag om de arm als het gaat om de haalbaarheid van een wetenschappelijk verantwoorde benchmark: "Avi's in Nederland vergelijken is al een hachelijke zaak door de vele verschillen die er bestaan met betrekking tot capaciteit, wel of geen voorscheiding, technische voorzieningen, onderhoudskosten,

(Foto: W.J. Ritman, Zeist)

energie-opbrengsten, afschrijvingstermijn, rentelast en nog wat zaken. Wil je dat statistisch verantwoord oplossen, dan heb je een correctiemodel nodig en daarvoor heb je aan elf installaties niet genoeg, maar moet je minimaal aan het dubbele aantal denken. Dat impliceert dat je daar buitenlandse avi's bij nodig hebt en dat biedt weer extra complicaties ten aanzien van wetgeving, andere milieunormen, wisselkoersen, e.d. Een echte benchmark heeft nogal wat voeten in de aarde."

LOUTER PRIJS, OF OOK MILIEU? •

Prijsniveaus zijn internationaal slecht te vergelijken door de verschillen in milieueisen en daarmee in milieu-investeringen.

Rendement Op geïnvesteerd vermogen	Duurzaamheid*	Innovatie**	
18%	Fase 1	0	Duurzaamheid*: De fasen lopen van 0 (geen aandacht) tot 4 (gelijkwaardig doel met economische doelen).
3%	Fase 1-2	0	
3%	Fase 2	-/0	
15%	Fase 1-2	+	Innovatie** : Van -- (geen technologische innovatie) tot ++ (volledige technologische innovatie).
2%	Fase 0-1	+	
3%	Fase 0-1	-/0	

Gegevens ontleend aan 'Review Nederlandse afvalmarkt 2000' C.F. Hopstaken, FFact Management Consultants BV

(vervolg op pagina 14)

(vervolg van pagina 13)

Tijdens het Nationale Afvalcongres van 29 september jongstleden presenteerde het consultantsbureau FFact een eigen benchmark voor de top zes van bedrijven die op de Nederlandse afvalmarkt actief zijn. Een onderzoek breder dus dan de avi's alleen. Naast rendement zijn daarin beoordelingen opgenomen voor de elementen 'duurzaamheid' en 'innovatiekracht'. Het laatste heeft betrekking op de mate waarin de bedrijven bezig zijn met technische en technologische innovaties, met de ontwikkeling van de website en met e-business. Onder duurzaamheid worden verstaan de milieuprestaties en de investeringen in hergebruik en recycling. De motivering om deze twee indicatoren toe te voegen is dat bedrijfsrendement in de toekomst niet meer als enige zaligmakend is. Naast milieuprestaties zullen sociale en ethische factoren hun invloed uitoefenen op de stabiliteit en continuïteit van een bedrijf. Hoe subjectief deze indicatoren vooralsnog mogen zijn, het plaatst een eventueel hogere prijs wel in een breder, maatschappelijk kader.

INTERNATIONALE STANDAARD •

Interessant in dit verband is het Global Reporting Initiative (GRI), gesteund door de Verenigde Naties. Dit is een initiatief voor een internationaal eenduidige en daardoor onderling vergelijkbare verslaglegging van duurzaamheidsaspecten. Doel is om bedrijven aan te spreken op andere zaken dan alleen winstmaximalisatie en -in de verschillende branches- onderling met elkaar te vergelijken op zowel hun milieuprestaties als hun sociale en ethische inspanningen. Een bureau dat in Nederland met GRI aan de slag is gegaan, is het advies- en ingenieursbureau DHV. Folkert van der Molen, namens DHV nauw betrokken bij de milieuverslaglegging van onder meer een aantal avi's, ziet goede kansen voor GRI: "Bedrijven die dit jaar voor het eerst wettelijk verplicht werden om een milieupublieksjaarsverslag uit te brengen, waren vrijwel allemaal zoekende naar de juiste vorm. We hebben hen geadviseerd de internationale GRI-standaard te volgen en hier -naar gelang de behoeften van het bedrijf- alvast ervaring mee op te doen. GRI biedt een goede basis om bedrijven te laten zien hoe zij er voor staan ten opzichte van branche-noten. Met wat extra tools kun je daar de financiële gegevens in betrekken en ga je de kant op van een redelijk volledige benchmarking."

Ivo Lantain •

Nijmegenaar kampioen afvalscheiding

Ruim 70% van de inwoners van Nijmegen geeft anno 2000 een positief oordeel over gebruik van de zogenaamde 'groene huisvuilzak' voor hun restafval. Dit blijkt uit het Milieu-monitoringrapport van de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR) van de gemeente Nijmegen. Voor de groene zak betalen de Nijmeegse huishoudens f1,25 per stuk. In dit bedrag is een deel van de afvalstoffenheffing verdisconteerd. De bedoeling is om huishoudens die meer afval aanbieden, ook meer te laten betalen voor de verwerking van het afval.

DE VERVUILER BETAALT •

"Het beleid van de gemeente stimuleert het actief scheiden van afval door de burger. Het restafval wordt belast. Daarnaast bieden we de burger voorzieningen om de kosten zo laag mogelijk te houden, waaronder de Milieustraat. Bij dit afvalstoffendepot kunnen diverse soorten afval apart en veelal gratis ingeleverd worden", licht de heer Rückert - Hoofd marketing & communicatie van DAR - toe. "De vervuiler betaalt en de Nijmegenaar kan zich daar wel in vinden."

14

Energie uit afval reduceert CO₂-uitstoot

Door afval te gebruiken voor het opwekken van elektriciteit wordt een aanzienlijk deel van de CO₂-uitstoot van de afvalverwerking teruggebracht. Dit blijkt uit een rapport van de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR) van de gemeente Nijmegen. Het rapport is onderdeel van de milieumonitoring van de afvalverwerking in Nijmegen. De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR). De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR).

VERDEELING

In de afvalverwerking wordt de afvalverwerking in Nijmegen uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR). De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR). De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR).

VERMINDERING UITSTOOT CO₂

Nederland heeft met de Europese Unie afgeproken in 2010 het procent uitstoot CO₂ uit te wijzen met het opwekken van elektriciteit uit afval. Het doel is om de uitstoot van CO₂ te verminderen. Dit wordt bereikt door de afvalverwerking in Nijmegen te verbeteren. De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR).

De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR). De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR). De afvalverwerking in Nijmegen wordt uitgevoerd door de Dienst Afvalstoffen en Reiniging (DAR).